

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи **Наталія МИХАЛЬЧЕНКО**

28 серпня 2024 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ
(В Т. Ч. ФОЛЬКЛОР)
ступінь бакалавра
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література),
освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література)»

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Родіонова Інна Григорівна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук, доцент.

Програму схвалено на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол від «26» серпня 2024 року №1

Завідувач кафедри української мови і літератури _____ (Лілія РУСКУЛІС)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету

Протокол від «27» серпня 2024 року №12

Голова навчально-методичної комісії _____ (Ольга ДЕМ'ЯНЕНКО)

Програму погоджено навчально-методичною радою університету

Протокол від «27» серпня 2024 року №11

Голова навчально-методичної ради _____ (Наталія МИХАЛЬЧЕНКО)

Анотація

У процесі вивчення дисципліни «Історія української та зарубіжної літератури (в т. ч. Фольклор)» визначено загальнонаціональні тенденції розвитку літератури у зв'язках з іншими літературами, виявлено риси взаємовпливу та специфіки в українському й світовому літературно-мистецькому процесі; окреслено історичну змінюваність напрямів, жанрів і стилів, сформовано знання студентів про основні етапи розвитку української та зарубіжної літератур другої половини XIX – початку XX століття; з'ясовано специфіку жанрово-стильових та ідейно-художніх особливостей української літератури означеного періоду; розкрито основні аспекти з проблем розвитку української літературно-естетичної думки; закріплено знання літературознавчих понять; встановлено характерні особливості індивідуального стилю митців-модерністів; проаналізовано іманентні риси української прози, поезії та драматургії; досліджено художні твори, зважаючи на динаміку літературно-художніх стилів, змінність естетичних концепцій в історії української та світової літератури, використовуючи відповідні праці з літературознавства, літературно-критичні розвідки та художні тексти.

Ключові слова: реалізм, романтизм, модернізм, символізм, імпресіонізм, експресіонізм, неоромантизм, неореалізм, авангардизм, футуризм, сюрреалізм, літературно-мистецька дискусія, жанрова специфіка, літературні організації.

Summary

During the study of the discipline "History of Ukrainian and Foreign Literature (including Folklore)," national trends in the development of literature in relation to other literatures have been identified, along with the features of mutual influence and specific characteristics within the Ukrainian and global literary and artistic process. The historical evolution of movements, genres, and styles has been outlined, and students have gained knowledge about the main stages of development of Ukrainian and foreign literature from the second half of the XIX to the early XX century. The specifics of genre-style and ideological-artistic features of Ukrainian literature from the specified period have been clarified. The main aspects of the problems of the development of Ukrainian literary and aesthetic thought have been revealed, and knowledge of literary concepts has been consolidated. The characteristic features of the individual styles of modernist artists have been established. The immanent features of Ukrainian prose, poetry, and drama have been analyzed. Works of art have been studied, taking into account the dynamics of literary and artistic styles and the changing aesthetic concepts in the history of Ukrainian and world literature, using relevant works on literary studies, literary-critical explorations, and artistic texts.

Key words: realism, romanticism, modernism, symbolism, impressionism, expressionism, neo-romanticism, neo-realism, avant-garde, futurism, surrealism, literary and artistic discussion, genre specificity, literary organizations.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Історія української та зарубіжної літератури (в т. ч. Фольклор)» складено відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Українська мова і література)» підготовки бакалаврів спеціальності «014 Середня освіта (Українська мова і література)».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: творчість репрезентативних митців українського літературного процесу XIX – початку XX ст. та вершинні явища світового літературно-мистецького процесу.

Міждисциплінарні зв'язки: «Філософія», «Теоретичні проблеми літературознавства», «Мовознавство», «Історія України», «Психологія».

1. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Історія української та зарубіжної літератури (в т. ч. Фольклор)» є ознайомлення студентів з основними тенденціями українського і зарубіжного літературного процесу XIX - поч. XX століття, формування систематизованих знань з літератури щодо специфіки діяльності представників реалізму й модернізму.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія української та зарубіжної літератури (в т. ч. Фольклор)» є: навчити студентів володіти принципами ідейно-художнього аналізу літературних творів, методологією їх оцінювання; вивчити жанрово-стильові та ідейно-художні особливості літератур відповідного періоду; пов'язати вивчення питань історії літератури з практичною роботою майбутніх викладачів мови і літератури, критиків і літературознавців; сприяти всебічному розвитку, активному становленню й самореалізації особистості майбутнього фахівця.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Знати історію та культуру України; вміти дискутувати про історичне минуле й сучасність у політичному та культурному контексті, критично осмислювати проблеми у сфері історії.

ПРН 3. Знати основи філософії, що сприяють формуванню світогляду й соціалізації особистості в суспільстві.

ПРН 5. Здійснювати пошук, інтерпретацію та синтез наукової інформації, отриманої з різних джерел із дотриманням принципів академічної доброчесності.

ПРН 12. Уміти оперувати сучасним категоріально-термінологічним апаратом літературознавства; знати тенденції української та зарубіжної літератури (в т. ч. фольклору) як теоретичного базису дослідницької й прикладної діяльності в галузі літературознавства.

ПРН 13. Уміти організувати навчальний процес у закладі загальної середньої освіти й реалізувати професійно-практичні засади навчання української мови літератури; здійснювати педагогічну діяльність в умовах реформування сучасної школи, реалізації концепції мовної освіти в Україні.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу й суспільство та розвиток суспільства, техніки та технологій.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність спілкуватися іноземною (англійською) мовою.

ЗК 5. Здатність до виконання навчально- й науково-дослідницьких завдань фахового спрямування.

ЗК 6. Здатність організувати здоровий спосіб життя.

ЗК 7. Здатність проявляти повагу до української національної культури; з'ясовувати проблеми сучасної мовної та інформаційної політики.

ЗК 8. Здатність бути відповідальним, ініціативним; працювати в команді, розподіляти функції у виконанні спільної діяльності.

ЗК 9. Здатність розробляти й застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в професійній та науковій діяльності.

II. Фахові:

ФК 2. Здатність усвідомити, критично осмислити й узагальнити досвід національного державотворення; висвітлювати специфіку становлення й розвитку історії України.

ФК 3. Здатність оперувати знаннями, що репрезентують зміст філософії як науки.

ФК 5. Здатність до програмування, організації та поетапного проведення теоретичних досліджень, виконання експериментальної роботи й висвітлення здобутих наукових студійовань у виданнях різної категорії; самостійного провадження науково-дослідницької роботи; репрезентації отриманих результатів на наукових заходах на засадах принципів академічної доброчесності.

ФК 12. Здатність до розуміння місця літературознавства в системі сучасної гуманітарної освіти; оволодіння навичками аналізу українського та світового літературних процесів у теоретичному й практичному та синхронічно-діахронічному аспектах; уміння використовувати здобутки регіонального письменства для формування національної свідомості здобувачів освіти, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій.

ФК 13. Здатність урахувати традиційні та інноваційні підходи та принципи, добирати методи та прийоми навчання в процесі викладання української мови і літератури; засвоїти теорію сучасного уроку з урахуванням психологічних особливостей здобувачів освіти в умовах військового стану.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Естетика реалізму. Реалізм у живопису, графіці, музиці. Критичний характер реалістичного мистецтва. Новий підхід до зображення середовища і соціального характеру, розвиток типізації і індивідуалізації. Літературно-мистецьке життя України 70-90-х років XIX століття. Українська поезія. Продовження шевченківської традиції у творенні образу України поетами 70-90-х років XIX століття. Пошуки нових жанрово-стильових форм І. Манжурою, Я. Щоголевім та ін. Провідні мотиви громадянської та філософської лірики В. Самійленка, проблематика сатиричних творів; версифікаційна специфіка вірша. Поетична спадщина І. Франка: етапність, збірки, філософія творчості.

Тема 2. Розвиток художньої прози. Творчі пошуки, естетичні погляди І. Нечуя-Левицького («Бурлачка», «Афонський пройдисвіт», історичні романи та романи про життя інтелігенції). Апологія принципу національного в літературі. Майстерність психологічного аналізу в творчості Панаса Мирного («Лихий попутав», «Хіба...» «Повія»). Початки аналітико-психологічного підходу до аналізу дійсності в прозі митця. Розмаїття творчої діяльності Б. Грінченка, мала й велика проза: традиції і новаторство. Феміністична проза в Україні та світі. Олена Пчілка: життєвий шлях та громадська діяльність, багатогранність творчого доробку. Творчість Є. Ярошинської та Л. Яновської.

Тема 3. Корифеї української драматургії: становлення українського професійного театру. Ідейно-тематичне багатство творчості М. Старицького. Жанрово-стильові особливості драми («Ой, не ходи, Грицю...»). Козацько-патріотичні теми в поезії, прозі та драматургії митця. М. Кропивницький як визначний актор, драматург та режисер. Реалістична соціальна драма в творчості митця. Традиції і новаторство драматургії І. Карпенка-Карого. Соціально-викривальна комедія та майстерність створення історичних постатей у творчості письменника («Сава Чалий»).

Тема 4. Особливості французької прози XIX ст. Ф. Стендаль. Естетичні принципи, зв'язок і полеміка з романтизмом («Ваніна Ваніні»). Серія книжок з мистецтва, дорожні нариси, твори філософсько-психологічного та публіцистичного характеру. Соціально-психологічний роман «Червоне і чорне». Доля Жюльєна. Значення соціального середовища для формування характеру. Тема кохання. Особливості психологізму. Особливості реалізму Стендаля.

Творчість О. де Бальзака. Роман «Шуани» – історичний пролог до циклу сучасних романів. Задум циклу «Людська комедія». Основні принципи творчості. Художня структура «Людської комедії». Зовнішній та внутрішній зв'язок. Композиційна структура роману «Батько Горіо». Реалістична майстерність Бальзака. Соціальне тло повісті «Гобсек» і засоби його художнього втілення. Образ Гобсека – філософське узагальнення доби. Драматургія Бальзака. Теми, ідеї, проблематика, конфлікт («Вотрен», «Мачуха», «Ділок»). Своєрідність літературного стилю Бальзака.

Тема 5. Творчість Г. Флобера: філософські, естетичні та політичні погляди, творчий метод. Типизація та психологізм. Письменницька техніка. «Лексикон прописних істин». Розвиток бальзаківських традицій в романі Флобера «Виховання почуттів». «Пані Боварі» як новий тип психологічного роману; повість «Проста душа».

Творчість П. Меріме. Романтична тема в збірці «Гузла». Меріме і Україна. Нарис «Українські козаки та їхні останні гетьмани», есе «Богдан Хмельницький». Образ сильної особистості в новелістиці П. Меріме («Таманго», «Кармен», «Матео Фальконе»).

Тема 6. Естетика англійського критичного реалізму, його національні особливості. Вплив чартизму на літературу. Плеяда англійських романістів – Ч. Дікенс, У. Текерей, Ш. Бронте, Е. Гаскел. Творчість Ч. Дікенса. «Нариси Боза». Урбанізм, гумор, сатира, іронія, гіпербола в романі «Посмертні записки Піквікського клубу». Твори 1830-1840рр. Проблеми виховання та освіти в романі «Олівер Твіст», «Ніколас Нікльбі», «Крамниця старожитностей». Соціальні і моральні проблеми в романі «Домбі і син». Моральний конфлікт у романі. Сюжет і проблематика повісті (соціальна та моральна) «Різдвяна пісня у прозі».

В. Текерей – великий сатирик Англії. «Книга снобів» та її ідейний та художній зв'язок з романом «Ярмарок марносластва». Ідейно-художня своєрідність роману «Ярмарок марносластва». Твори В. Текерея 1850–1860 рр. («Історія Пенденіса», «Історія Генрі Едмонда», «Дені Дюваль»).

Тема 7. Труднощі самовираження жінки-письменниці: досвід сестер Бронте. «Джейн Ейр» як роман-автобіографія Ш. Бронте. Тематика, проблематика, образна система. Романтичні тенденції в романі «Джейн Ейр». Трагування образу байронічного героя (містер Рочестер). «Грозовий перевал» («Буреверхи») Е. Бронте: специфіка хронотопу, тематика, проблематика. Сюжетно-композиційні особливості роману. Співіснування реального та фантастичного світів у творі.

Тема 8. Романтизм і реалізм в літературі США середини та другої половини XIX ст. (Г. Бічер-Стоу, Н. Готорн, Г. Мелвіл; романтична символіка, реалістичний конфлікт). Життєвий і творчий шлях О. Генрі. Роль його новел у формуванні реалістичної літератури США. Творчість У. Уїтмена: ідеї і образи поезії. «Листя трави»: новаторство, особливості творчого методу. Творчість М. Твена і її значення в історії американської та світової літератури.

Тема 9. Модернізм в українській літературі. Інтенсивність пошуків нового художнього методу, стильове і жанрове розмаїття. Українська проза перехідного періоду. М. Коцюбинський – видатний український прозаїк. Неоромантична проза О. Кобилянської. Життєвий і творчий шлях, участь у феміністичному русі разом із Н. Кобринською, С. Окуневською. Вплив західноєвропейської літератури, філософії, зокрема Ф. Ніцше на формування літературно-естетичних поглядів письменниці.

Тема 10. Творчість представників «Покутської трійці». Традиції і новаторство в українській прозі кін. XIX – поч. XX ст. Творчість В. Стефаника та ін. представників «Покутської трійці» (Л. Мартович, Марко Черемшина).

Тема 11. Становлення етнонаціонального різновиду «нової драми». Неореалістичні тенденції у драматургії В. Винниченка – письменника, політика, громадського діяча. Гостра філософська проблематика, подолання соціального побутовізму, Творча постать Лесі Українки в контексті української поезії та драматургії. Життєвий шлях видатної української поетеси, драматурга, перекладача, критика. Світоглядні засади творчості. Формування теоретичних положень модерного мистецтва. Неоромантичний дискурс творчості. Леся Українка як теоретик неоромантизму.

Тема 12. Розвиток українського символізму в поезії. Символістські тенденції у творчості М. Вороного та О. Олеса. Творчість представників «Молодої Музи». Виникнення літературного угруповання «Молода Муза» (1907-1909 рр.): М. Яцків, В. Пачовський, П. Карманський, Б. Лепкий, С. Твердохліб, О. Луцький.

Тема 13. Розвиток французької літератури на межі століть. Творчість Ш. Бодлера – предтеча модернізму. Модернізм, передумови виникнення, філософська природа, течії, національна специфіка. Панестетизм, пантеїзм. Натуралізм, експериментальна проза (брати Гонкури. Е. Золя, Гі де Мопассан). Художній експеримент Е. Золя. Новелістика Гі де Мопассана. Художня своєрідність і тематичне розмаїття новел. Символізм. Синкретизм мистецтв. Французька поезія (П. Верлен, А. Рембо, С. Малларме). Імпресіонізм, експресіонізм. Стильова домінанта.

Тема 14. Модерне мистецтво у Німеччині. Літературна діяльність Г. Гауптмана, Т. Манна і Г. Манна. Модернізм у літературах країн Скандинавії, його зв'язок зі слов'янськими авторами. Зріла творчість Г. Ібсена, «нова драма». Кнут Гамсун.

Тема 15. Англійська література модернізму. Творчість і філософія О. Вайлда як визначного представника англійського естетизму. Утвердження інтелектуальної драми (драми-дискусії, драми ідей) у творчості Б. Шоу та М. Метерлінка. Новаторство модерністської п'єси.

Тема 16. Своєрідність життєвого і творчого шляху Джека Лондона. Неоромантичні і реалістичні твори письменника та їхнє місце в історії зарубіжної літератури XX століття. В. Фолкнер – літописець американського Півдня. Ф.С. Фіцджеральд – літописець періоду джазу.

3.1. Рекомендована література

Базова

до курсу Історія української літератури XIX-XX ст.

1. Історія української літератури XIX ст. (70-90-ті роки): підручник для студ. ВНЗ: у 2 кн. Кн. 1 / за ред. О.Д. Гнідан. Київ : Вища школа, 2002. 575 с.
2. Історія української літератури XIX ст. (70-90-ті роки): підручник для студ. ВНЗ: у 2 кн. Кн. 2 / за ред. О.Д. Гнідан. Київ : Вища школа, 2003. 440 с.
3. Історія української літератури XIX століття: підручник для студ. ВНЗ: у 2 кн. Кн. 1 / за ред. М.Г. Жулинського. Київ : Либідь, 2005. 655 с.
4. Історія української літератури XIX століття: підручник для студ. ВНЗ: у 2 кн. Кн. 2 / за ред. М.Г. Жулинського. Київ : Либідь, 2006. 712 с.
5. Історія української літератури та літературно-критичної думки першої половини XIX століття: підручник для студ. ВНЗ / за ред. Галича О.А. Київ : Центр навч. літератури, 2006. 392 с.
6. Ковалів Ю. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. Київ : «Академія», 2013. Т.1. 512 с.
7. Ковалів Ю. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XXI ст. : підруч. : у 10 т. Т. 3. Київ : ВЦ «Академія», 2014. 472 с.
8. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навчально-методичний посібник / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв: Ілілон, 2020. 355с.

Додаткова

1. Агеева В. Жіночий простір. Феміністичний дискурс українського модернізму. К., 2003. С.80–107.
2. Варецька С., Маценка С., Мельник Д., Тарасюк Я. «Душа її і слово не дається під ярмо»: «Касандра» Лесі Українки крізь призму мовної, міфологічної, соціальної і філософської вини. Львів: Ідеологія національної аристократії (на пошану 150-річчя від дня народження Лесі Українки): 2021. С. 298-304.
3. Бунчук Б. Віршування М. Старицького: навч. посібник. Чернівці : Рута, 2004. 48 с.
4. Вертій О. Народні джерела національної самобутності української літератури 70-90-х років XIX століття. Суми : Собор, 2005. 448 с.
5. Вертій О. «Українська ідея» як феномен літератури: народні джерела творчості Павла Грабовського. *Дивослово*. 2003. № 3. С. 15–20.
6. Гаврилюк О. Українська література в контексті розвитку суспільства другої половини XIX століття. *Дивослово*. 2010. № 8. С. 11–15.
7. Голобородько Я. Інтелектуал, письменник, науковець: життя й аспекти творчої діяльності Бориса Грінченка. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2005. № 10. С.4–7.
8. Голобородько Я. Духовні імперативи Бориса Грінченка: життєтворчість крізь призматику «херсонського періоду». *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2007. № 17–18. С. 74–79.
9. Городна О. Розвиток драматургії і театру. Український професійний театр. Труппа корифеїв. *Українська мова та література*. 2010. № 38–40. С. 3–8.
10. Гром'як Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця XIX ст.). Тернопіль, 1999. 223 с.
11. Гундорова Т. Невідомий Іван Франко: грані ізмаргаду. Київ : Либідь, 2006. 359 с.
12. Гурдуз А. Міфопоетична парадигма в українській та західноєвропейській «прозі про землю» кінця XIX - першої третини XX ст. : моногр. Миколаїв : вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2008. 216 с.
13. Гуць М. Маловідомі сторінки з життєпису Олени Пчілки: (Деякі архівні матеріали, пов'язані з відкриттям пам'ятника Іванові Котляревському в Полтаві 1903 року). *Слово і час*. 2005. № 10. С. 58–66.
14. Дрофань Л. Берегиня: [про Олену Пчілку]. Київ : Молодь, 2004. 206 с.
15. Дронь К. Міфологізм у прозі Івана Франка: (імагологічний аспект). Київ : Наукова думка, 2013. 241 с.
16. Єременко О. Трансформація художніх засобів інформаційної компресії в малій прозі прозі Б. Грінченка. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2008. № 3. С. 16–18.
17. Жила С. «Тіні забутих предків» – повістевий шедевр Михайла Коцюбинського. *Українська мова і література в школах України*. 2019. № 9. С. 12-17.
18. Жулинський М. Слово і доля: [Українські письменники XIX-XX ст.]: навч. посібник. Київ : А.С.К., 2002. 640 с.
19. Забужко О. Шевченків міф України: Спроба філософського аналізу. К., 1997. 143 с.
20. Залеська-Онишкевич Л. Текст і гра. Модерна українська драма. Нью-Йорк: Літопис, 2009. 471 с.
21. Захарченко А. Українська комедія кінця XIX – початку XX століття: жанрові, тематичні, образні доміанти. *Українська мова і література в школах України: щомісячний науково-методичний та літературно-мистецький журнал*. 2018. № 12. С. 13–20.
22. Зеров М. Українське письменство. Київ : Основи, 2002. 1301 с.
23. Камінчук О. Структурно-типологічні параметри поезії Івана Франка: неокласицизм, просвітництво, романтизм. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2006. № 7/8. С. 82–100.
24. Ключек Г. Трактат Івана Франка «Із секретів поетичної творчості» як предтеча української рецептивної поетики. *Слово і час*. 2007. № 4. С. 39–45.
25. Ковалець Л. «Власним трудом і силою волі...»: штрихи до портрету Євгенії

- Ярошинської (із першопублікацією мемуарних свідчень). *Слово і час*. 2012. № 2. С. 63–72.
26. Ковалець Л. Уроки Євгенії Ярошинської. *Дивослово*. 2005. № 11. С. 59–60.
  27. Козар Л. «Лицарі духа». Фольклористична діяльність Бориса Грінченка в оцінці Івана Франка. *Слово і час*. 2006. № 9. С. 10–13.
  28. Колінько О. Слово і час. Новела рубежу XIX – XX ст.: традиції жанру чи руйнування канону? *Слово і час*. 2015. № 2. С. 63–71.
  29. Левчик Н. Михайло Старицький: багатогранність таланту. *Дивослово*. 2005. № 12. С. 20–26.
  30. Малютина Н. Явище жанрової інтерактивності у драматургії І. Карпенка-Карого. *Слово і час*. 2008. № 1. С. 53–60.
  31. Матвіїшин В. Український літературний європеїзм: моногр. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 264 с.
  32. Новиков А. Апостол українського театру: літературний портрет М. Кропивницького. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2005. № 6. С. 12–15.
  33. Новиков А. Марко Кропивницький – фундатор нового українського театру. *Українська мова і література в школі*. 2010. № 7. С. 4–7.
  34. Новиков А. Нариси з історії українського театру та драматургії: [М.Кропивницький]. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2006. № 3. С. 36–39.
  35. Новиков А. Образ української жінки-страдниці в п'єсах драматургів «театру корифеїв». *Дивослово*. 2004. № 7. С. 55–58.
  36. Новиков А. Творчість Михайла Старицького в контексті літературно-мистецького процесу доби. *Українська мова і література в школі*. 2008. № 4. С. 49–54.
  37. Новиков А. Тема духовного здоров'я українського народу в п'єсах драматургів театру «корифеїв». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2008. № 1. С. 2–5.
  38. Новиков А. Феномен театру корифеїв у контексті світової культури. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. № 10. С. 5–7.
  39. Образне слово поетичного модернізму. Леся Українка, Микола Вороний, Олександр Олесь (розробка уроків). *Українська мова та література. Шкільний світ*. 2019. № 12. С. 16.
  40. Панченко В. «Великий артист зору»: [І.Нечуй-Левицький]. *Бібліотечка «Дивослова»*. 2005. № 1. С. 2–19.
  41. Панченко В. Любов і боротьба адвоката Рафаловича. Шкільна версія аналізу повісті І. Франка «Перехресні стежки». / Панченко В. Урок літератури. Кіровоград : ДЛАУ, 2000. С. 215–239.
  42. Письменники України: біобібліогр. довідник / упоряд. В. П. Павловська, Л.Ф. Бубнова, Л.М. Сіренко. Київ : Укр. письменник, 2006. 514 с.
  43. Погребенник В. Іван Нечуй-Левицький. 1838-1918. *Українська мова та література*. 2004. № 21-24. С. 17–29.
  44. Погребенник В. Іван Карпенко-Карий (Іван Тобілевич). 1845-1907. *Українська мова та література*. 2004. № 21-24. С. 50–61.
  45. Погрібний А. Класики. Не зовсім за підручником. Київ : Школяр, 2000. 136 с.
  46. Пода О. Історичний роман І.С. Нечуя-Левицького «Князь Єремія Вишневецький»: роздуми над рукописом. *Слово і час*. 2004. № 10. С. 44–57.
  47. Поліщук Я. Культурницька місія Бориса Грінченка. *Дивослово*. 2007. № 7. С. 45–47.
  48. Поліщук В. Художня проза Михайла Старицького: Проблематика і особливості поетики романів і повістей письменника: моногр. Черкаси : Брама, 2003. 376 с.
  49. Романов С. Інтимна лірика Лесі Українки та Олександра Олесь крізь співмірність приватного досвіду і художньої реконструкції. *Слово і час*. 2017. № 4. С. 67–79.
  50. Ротач П. З етюдів до біографії Панаса Мирного. *Слово і Час*. 2003. № 2. С. 76–79.
  51. Ружевич Т.М., Ружевич Я.І. Романтичні герої Фенімора Купера. *Зарубіжна література в школах України*. 2005. № 12. С. 52–55.
  52. Силкіна В. Сальвадор Далі як «ілюстратор» літератури модернізму. *Всесвітня література в сучасній школі*. 2018. № 11. С. 24–27.

53. Ситченко А., Родіонова І., Гурдуз А. Корпус типових навчальних програм літературознавчого циклу: методичний посібник. Миколаїв: Іліон, 2020. 123 с.
54. Сюдюков І. Зрада і кара: суть історичного конфлікту в трагедії Івана Карпенка-Карого. *Урок української*. 2008. № 1/2. С.56–57.
55. Тетеріна О. Переклад у концепції національної літератури Івана Франка. *Слово і час*. 2007. № 12. С.15–23.
56. Тихолоз Б. Психодрама Івана Франка в дзеркалі рефлексійної поезії: студії. Львів, 2005. 180с.
57. Тихолоз Н. Казкотворчість Івана Франка: (генеологічні аспекти). Львів, 2005. 316 с.
58. Тодчук Н. Роман Івана Франка «Для домашнього вогнища»: простір і час. Львів, 2002. 204 с.
59. Турчин М. Пропаща доля внука: ще одне прочитання образу Чіпки. *Дивослово*. 2004. № 9. С.23–25.
60. Федоренко Т. Згублене життя: (до компаративного вивчення роману «Повія» Панаса Мирного). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2003. № 4. С.34–37.
61. Фіголь О. Вальтерскоттівська концепція історизму в інтерпретації Михайла Старицького. *Література. Фольклор. Проблеми поетики*: зб. наук. пр. Київ : Акцент, 2007. Вип. 26. С.201–211.
62. Чижевський Д. Історія української літератури: Від початків до доби реалізму. Реалізм. Київ, 2003.
63. Швець А. Злочин і катарсис: Кримінальний сюжет і проблеми художнього психоаналізу в прозі Івана Франка. Львів, 2003. 236 с.
64. Штонь Г. Т. Г. Шевченко і І. Я. Франко. Поетичні візії України. Онтологічна спільність та відмінність. *Слово і час*. 2008. № 3. С.12–17.
65. Яценко Т. Модернізм як мистецьке явище другої половини ХІХ - початку ХХ століття. Оглядова лекція у структурі літературного курсу за вибором. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2010. № 9. С. 33-38.
66. Яценко Т. Шедеври модернізму вивчення української і зарубіжної літератури у мистецькому контексті. Програма спеціального курсу. *Українська мова і література в школі*. 2018. № 4. С. 29-55; № 5. С. 39-59.
67. Яценко Т. Модернізм як мистецька філософія другої половини ХІХ – початку ХХ століття. *Українська мова і література в школі*. 2019. № 6. С. 9-15.

3.2. Базова

до курсу Історія зарубіжної літератури ХІХ-ХХ ст.

1. Гурдуз А. І. Історія світової літератури (ХІХ – початок ХХ ст.): навч.-метод. посіб. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. 233 с.
2. Давиденко Г.Й., Чайка О.М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття: навчальний посібник. Київ, 2007. 400 с.
3. Давиденко Г.Й., Чайка О.М. Історія зарубіжної літератури ХІХ ст. Київ, 2007. 518 с.
4. Драматургія кінця ХІХ - ХХ ст. (Г.Ібсен, Б.Шоу, Б.Брехт) : матеріали до вивч. / упоряд.: Кеба О. В. [та ін.]. Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2006. 220 с.
5. Драматургія ХХ ст. (Б. Шоу, Б. Брехт) : матеріали для вивчення / упоряд. О. В. Кеба, П. Л. Шулик. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2000. 112 с.

Додаткова

1. Авдєєва І.Д. Через образ головного героя – до осягнення естетики «нової драми». *Всесвітня література*. 2006. № 4. С. 27- 32.
2. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. Марії Зубрицької. 2-е вид., доповнене. Львів: Літопис, 2001. 832 с.
3. Анненкова О. С. Зарубіжна література ХІХ ст.: європейська реалістична проза 1830-1880-х років. К.: Знання України, 2006. 438 с.
4. Бузулан Г.В. Шарль Бодлер – предтеча символізму. *Всесвітня література та культура в середніх навчальних закладах України*. 2003. № 1. С.34-36.

5. Васильєв Є.М. Історія Пігмаліона та Галатеї без «хепі енду»: до вивчення п'єси Б.Шоу «Пігмаліон». *Зарубіжна література в школах України*. 2009. № 4. С. 32-33.
6. Васильєв Є. М. «Усе-таки Галатеї не зовсім подобається Пігмаліон». Матеріали до вивчення комедії Б.Шоу. *Всесвітня література та культура*. 2004. № 1. С. 7-12.
7. Вознюк, О. Уроки за Бодлером: пошук методичних варіантів. Матеріал до уроку-портрета. *Всесвітня література в сучасній школі*. 2011. № 2. С. 51-52.
8. Гальчук О. В. Томас Манн. Література Німеччини першої половини ХХ ст. / Історія зарубіжної літератури ХХ століття: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К., 2010. С. 152 – 159.
9. Гладишев В.В. Застосування елементів композиційного аналізу під час вивчення п'єси Бернарда Шоу «Пігмаліон». *Зарубіжна література в школах України*. 2008. № 2.
10. Градовський А.В. Аналіз науково-методичних засад порівняльної інтерпретації твору. *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 2004. № 1. С. 18-21.
11. Градовський А.В. Лінгвістичний експеримент очима полковника Пікерінга. Комедія Бернарда Шоу «Пігмаліон». 10 клас. *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 2001. №1. С.18-20.
12. Градовський А.В. Порівняльний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика: Монографія. Черкаси: Брама, 2003. 292 с.
13. Градовський А. Таємниці духовного зв'язку: Поль Верлен – Микола Вороний, Артюр Рембо – Максим Рильський. *Всесвітня література та культура в навчальних закладах України*. 2006. №1. С. 19-24.
14. Гузь О.О. Від міфу до постмодернізму. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 205 с.
15. Гузь О. Епопея людської душі. Творчість Шарля Бодлера. *Всесвітня література та культура*. 2011. № 2. С. 2-40.
16. Гузь О. Система уроків за повістю Ч.Діккенса «Різдвяна пісня у прозі». 6 кл. *Зарубіжна література*. 2004. № 42. С. 10-20.
17. Данюк Л. Пошуки виходу з кризи гуманізму. Т.Манн. Життєвий і творчий шлях письменника. *Зарубіжна література*. 2005. №45. С. 3 – 6.
18. Дітькова, С.Ю. Блакитна квітка і «Квіти зла». *Зарубіжна література в школах України*. 2009. № 1. С.6-10.
19. Дітькова С.Ю. Томас Манн і його новела «Маріо і чарівник». *Зарубіжна література в навч. закладах України*. 2003. № 9. С. 30-32.
20. Зарубіжні письменники. енциклопедичний довідник: в 2 т. / за ред. Н.Михальської та Б. Щавурського. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2005.
21. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 636 с.
22. Література Англії. ХХ століття: навч. посіб. / К. О. Шахова, Н. Ю. Жлуктенко, С. Д. Павличко та ін.; за ред. К.О. Шахової. Київ: Либідь, 1993. 400 с.
23. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / [авт.-уклад. Ю. І.Ковалів]. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
24. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / [авт.-уклад. Ю. І.Ковалів]. Т. 2. Київ: Академія, 2007. 624 с.
25. Ленарт В. «Нехай потішить вас маленький скромний дар...» Поглиблений аналіз поезії Поля Верлена. *Всесвітня література та культура*. 2011. № 1. С. 30-33.
26. Мухін В.О., Кубар Г.М. Стендаль «Червоне і чорне»: у пошуках методичних варіантів. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2003. № 9. С. 47-54.
27. Назарець В.Н., Васильєв Є.М., Пелех Ю.В. «Візитна картка» М.Метерлінка. *Всесвітня література та культура в середніх навчальних закладах України*. 2006. № 1. С. 25-27.
28. Ніколенко О.М. Поль Верлен і українська література. ВЛ. 2006. № 1. С. 32-36.
29. Ніколенко О. Стефан Малларме. *Тема*. 2005. №3-4. С. 198-212.

30. Ніколенко О.М., Шахова Н.О. Б.Шоу: «Справжній прогрес стане можливим, якщо ми... зможемо створити нових людей». *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2006. № 4. С.38 – 41.
31. Нестерук С. Творчість Б.Шоу у гендерному прочитанні. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. К., 2004. Вип. 9: Лінгвістика і літературознавство. С. 308–315.
32. Носкова М. Різдвяна пісня у прозі: Система уроків. *Зарубіжна література*. 2003. № 42. С. 8-14.
33. Панчук Л. З практики вивчення твору-перестороги (Компаративний урок-дослідження за новелою «Маріо і чарівник» Т. Манна і драма «Матінка Кураж та її діти» Б. Брехта). *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2008. № 3. С. 57 – 59.
34. Пастух Т.В. Використання проектної технології під час вивчення повісті О. де Бальзака «Гобсек». Матеріали до уроків. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2006. № 9. С. 53-56.
35. Ратушняк О.М. Подорож у світ людської психіки (Матеріал до уроку за романом Стендаля «Червоне і чорне»). *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2002. № 8. С. 48-51
36. Ревнівцева Є. Зіткнення мрії і дійсності. Матеріали до уроків з вивчення творчості Ібсена. 10 кл. *Зарубіжна література*. 2005. № 11.
37. Середюк Т.М. Ч.Діккенс «Різдвяна пісня у прозі»: у пошуках методичних варіантів. Система уроків. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2005. № 11. С. 45-50.
38. Стамат К. Ідея наполеонізму в літературі і сучасному житті. (Роздуми над романами «Червоне і чорне» Стендаля та «Злочин і кара» Достоевського) 10 кл. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2004. № 9. С. 46-48.
39. Султанов Ю.І. Перший і останній крок Ж.Сореля на шляху до духовного відродження. *Всесвітня література та культура в середніх навчальних закладах України*. 2003. № 7. С. 16-20.
40. Тур В. «Червоне і чорне»: композиція і символіка соціально-психологічного аналізу. *Зарубіжна література*. 2004. № 31. С. 23-24.
41. Уліщенко В. В. Зарубіжна проза ХХ століття в школі: Філософія модернізму та постмодернізму, біографії письменників, методика аналізу художніх творів. Харків: Світ дитинства, 2002. 249 с.
42. Удовиченко Л.М. Осягнути глибину новаторства «майстра літератури ідей» (Підсумковий урок-дослідження за романом Стендаля «Червоне і чорне»). *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2005. № 7. С. 49-52.
43. Чередник Л. Особливості втілення теми кохання у новели С.Цвейга «Лист незнайомої». *Всесвітня література в навчальних закладах України*. 2003. №5. С. 31-33.
44. Чететіна Л.А. «Принажуватися заради грошей не варто». Романтичні і реалістичні тенденції в повісті Бальзака «Гобсек». *Зарубіжна література в середніх навчальних закладах України*. 2004. № 9. С. 26-30.
45. Шахова К. Ч. Діккенс. *Зарубіжна література в середніх навчальних закладах України*. 2004. № 6-7. С. 17-28.
46. Шкурко О. Услід за птахом щастя. Вивчення п'єси феєрії М.Метерлінка «Синій птах». 10 кл. *Зарубіжна література*. 2006. № 13. С. 17-22.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання: самостійна робота студента, створення індивідуального мультимедійного проєкту, контрольна робота.